

Zajímavé botanické nálezy z regionu severní Moravy a Slezska VI.

Vítězslav Plášek & Šárka Cimalová [eds]

Interesting botanical findings in the area of Northern Moravia and Silesia VI. – Čas. Slez. Muz. Opava (A), 61: 255-264, 2012.

Abstract: Interesting regional botanical findings recorded in 2012 are presented in the paper. Each contribution is briefly commented. Threatened categories are given.

Keywords: Interesting findings, threatened species, bryophytes, vascular plants, Moravia, Silesia

Úvod

Předkládáme již tradiční seznam zajímavých botanických nálezů v regionu severní Moravy a Slezska, tentokrát za rok 2012. Příspěvky jsou řazeny systematicky (mechorosty, cévnaté rostliny) a v jednotlivých kategoriích následně abecedně. Nomenklatura cévnatých rostlin je uvedena podle práce: Danihelka et al. (2012), mechorostů podle: Kučera et al. (2012). Za vědeckým názvem druhů jsou v hranatých závorkách uváděny kategorie ohroženosti nejprve celostátní / pro cévnaté rostliny – podle Grulich (2012), pro mechorosty – podle Kučery et al. (2012) / a následně i regionální (pro cévnaté rostliny podle Sedláčkové & Pláška 2005).

This article traditionally provides short reports on interesting botanical findings in 2012. The notes are arranged systematically (bryophytes, vascular plants) and then alphabetically in each categories. Nomenclature of vascular plants follows Danihelka et al. (2012). Nomenclature of bryophytes was used according to Kučera et al. (2012). In square brackets are listed categories of threatened taxa relative to the Czech Republic / according to Grulich (2012) and Kučera et al. (2012) / and to territory of the Northern Moravia and Czech Silesia (according to Sedláčková & Plášek 2005).

Seznam zajímavých nálezů / A list of taxa

Mechorosty / Bryophytes (*Bryophyta*)

Dicranum tauricum Sapjegin

- leg. K. Filipová 23. IX. 2012, teste V. Plášek (herb. Ostravské Univerzity)

Lokalita: (6273c) 75. Jesenické podhůří, 2,5 km SSZ od obce Fulnek, 1,5 km J od obce Vrchy, 400 m n. m., WGS 84: N=49°44'10", E=17°52'41" [Jesenické foothills, 2.5 km NNW of Fulnek town, 1.5 km S of Vrchy settlement].

Ekologie: Na okraji lesního porostu, podél zelené turistické značky, kůra na tlejícím pařezu [At the edge of a mixed forest, along a public road].

Krátký komentář k nálezu: Nová lokalita expanzivního druhu šířícího se východním směrem přes střední Evropu (Stebel et al 2012), tedy i přes naše území (Plášek 2001). Nicméně rozšíření druhu na Moravě je dosud velmi málo zdokumentováno.

Comment: In a few recent decades a unique phenomenon of the remarkable range extension of *Dicranum tauricum* (Sapjegin) Smirnova in Europe is observed. The current distribution of the moss in Moravia is very poorly known.

K. Filipová & V. Plášek

Cévnaté rostliny / Vascular plants (*Tracheophyta*)

Aira caryophyllea L. [C1 t, C1]

- leg. Z. Mruzíková & D. Hlisnikovský 23. VII. 2012 (herb. Zuzana Mruzíková), rev. M. Dančák

Lokalita: (5771d) 74a. Vidnavsko-osoblažská pahorkatina, Dívčí Hrad, remíz 100 m jihovýchodně od středu PP Oblík u Dívčího Hradu, 315 m n. m., WGS 84: N=50°14'54", E=17°37'49" [Vidnavsko-osoblažská upland, Dívčí Hrad village, the grove 100 m SE from the center of natural monument Oblík u Dívčího Hradu, 315 m a. s. l.].

Ekologie: Několik rostlin na jižně exponovaném svahu remízu s rozvolněnou xerofilní vegetací [South slope of grove with xerophilous vegetation].

Krátký komentář k nález: Ovsíček obecný byl na lokalitě naposledy zaznamenán roku 1989 při floristickém kurzu v Bruntále (leg. M. Štech, CBFS; Hradílek et al. 1999) a opakované snahy o jeho znovunalezení byly dosud neúspěšné (Mruzíková 2011). V okolí přírodní památky bývalo pole, které je nyní osázeno různými dřevinami. Spíše než možným zástinem (výsadbě se zde příliš nedaří) je však množství heliofilních druhů ohroženo expanzí *Arrhenatherum elatius* a *Calamagrostis epigejos*, které vytlačují konkurenčně méně zdatné druhy. Chybějící disturbance či jiný management tak mají za následek (vy)mizení nejen *Aira caryophyllea*, ale také *Filago lutescens* - v roce 2011 u PP Oblík u Dívčího Hradu nalezeny necelé dvě desítky kusů (leg. Z. Mruzíková, herb. Zuzana Mruzíková), letos jen jediná rostlinka.

Comment: The species was rediscovered on the locality after 23 years. Nevertheless, the population is only small due to missing regime of disturbance. Only one individual plant from the former rich population of *Filago lutescens* was found near Oblík u Dívčího Hradu Natural Monument.

Z. Mruzíková & D. Hlisnikovský

Bromus carinatus Hook. et Arn.

- leg. D. Hlisnikovský 2. IX. 2012 (herb. FMM), foto vidit J. Danihelka

Lokalita: (6177a) 83. Ostravská pánev, Petrovice u Karviné, severovýchodní okraj železničního nádraží, 230 m n. m., WGS 84: N=49°53'31", E=18°33'25" [Ostravská pánev basin, Petrovice u Karviné village, NE edge of the railway station, 230 m a. s. l.].

Ekologie: Ojedinelý trs v herbicidy spálené ruderalní železniční vegetaci [Ruderal vegetation affected by herbicides on the railway station].

Krátký komentář k nález: Původem severoamerický sveřep kýlnatý je vytrvalý trsnatý druh řazený do subg. *Ceratochloa* – sveřepovka. Tento u nás neinvazní občasně zplaňující neofyt lze nyní očekávat častěji, neboť se občas pěstuje pro ozdobu, ale je i součástí osevních travních směsí (J. Danihelka in verb.). Ze severní Moravy byl nedávno publikován z Jesenicka (Faltysová & Faltys 2009), nicméně je možné, že byl tento taxon zaměňován s méně častým *Bromus catharticus* (cf. Kubát 2002).

V herbářích muzeí Moravskoslezského kraje je pak zastoupen následujícími sběry: 73b. Hanušovická vrchovina: „Šumperk“, 1982 leg. E. Opravil [ut *Bromus* subg. *Ceratochloa*] (OP), 2011 rev. J. Chrtek & J. Danihelka. 74b. Opavská pahorkatina: „Opava, školní statek“, 1976 leg. V. Čulíková [ut *Bromus sterilis*] (OP), 2011 rev. J. Chrtek & J. Danihelka; „Opava: v objektu školního statku na Leninově ulici“, 1976 leg. E. Opravil [ut *Bromus sterilis*] (OP), 2011 rev. J. Chrtek & J. Danihelka. 83. Ostravská pánev: „Slezská Ostrava: v trávě u plotu na hřišti TJ. Dolu Petr Bezruč“, 1976 leg. Z. Kilián, det. J. Dvořák [ut *Bromus secalinus*] (FMM), 2009 rev. J. Danihelka & V. Rehořek; „Slezská Ostrava: na hřišti TJ. Dolu Petr

Bezruč, 1976 leg. Z. Kilián, det. J. Dvořák [ut *Bromus secalinus*] (OP), 2011 rev. J. Chrtek & J. Danihelka.

Comment: North American perennial species is casual neophyte in the flora of the Czech Republic. It is cultivated for decoration or as a component of seed grass mixtures. In herbarium collections of Moravian-Silesian region it was recorded from phytogeographical regions: 73b. Hanušovická highland, 74b. Opavská upland and 83. Ostravská pánev basin.

D. Hlisnikovský

Cardamine dentata Schult. [C3, -]

- leg. D. Hlisnikovský 4. V. 2012 (herb. FMM)

Lokalita: (6274c) 83. Ostravská pánev, Studénka, jihozápadní břeh rybníka Ostřice (PR Kotvice), 235 m n. m., WGS 84: N=49°42'02", E=18°04'36" [Ostravská pánev basin, Studénka town, SW bank of the pond Ostřice (NR Kotvice), 235 m a. s. l.].

Ekologie: Roztroušeně na polostinných vyvýšených plochách rybníčního přibřežního litorálu ve svazu *Alnion glutinosae* [In shadowy elevated areas of the littoral zone of the pond, in the alliance *Alnion glutinosae*].

Krátký komentář k nález: V Moravskoslezském kraji vzácná, ale též zřejmě přehlížená řeřišnice bahenní je v Květeně ČR (Tomšovic 1992) zmiňována pouze z (83) Ostravské pánve: Děhylova a Slezské Ostravy. Vzácnost druhu na severu Moravy (a ve Slezsku) demonstruje fakt, kdy v herbářích muzeí Moravskoslezského kraje se nenachází žádný sběr této řeřišnice starší roku 2000. Teprve v tomto roce byla sbírána v Karvině: „*Olšiny, rybník Sirotek, Z břeh, polostín (hložiny), jílovitá půda, vzácně*“ 26. IV. 2000 leg. Z. Vrubel (FMM). Později byla dokladována též od Studénky: „*při rybníku Podlážka, na hranici CHKO Poodří, zřídka v bažině*“ 21. IV. 2009 leg. D. Hlisnikovský & Z. Vrubel (FMM). Mezitím je zmiňována (avšak patrně nedoložena) také z Luk nad Olší: „*mezi rybníkem Velký Myškovec a starým kostelem, periodická tůň 200 m JZ od kostela; Phragmition communis, Oenanthion aquaticae*“ (Kavalcová 2005 in Danihelka et al. 2009), čemuž předchází sběr Z. Vrubla: „*Louky nad Olší, u kostela, mokřad, slunné podmáčené stanoviště*“ 1. V. 1999 leg. Z. Vrubel (FMM). Tyto rostliny však svým intermediárním vzezřením (pouze některé lístky lodyžních listů zjevně řapíčkaté) vzbuzují podezření, že se spíše jedná o hybridní jedince *Cardamine dentata* × *pratensis* s. str. (*C. ×rohlenae*). Tento hybrid byl v kraji zaznamenán již na Opavsku (Tomšovic 1992), je proto s podivem, že rodičovský druh *Cardamine dentata* tam nalezen nebyl.

Nejstarší zmínkou o výskytu řeřišnice bahenní v Moravskoslezském kraji je však údaj: „*Karlov, povodí Moravice, rašelinná loučka u Karlova*“ (Krkavec 1953), který spadá do oreofytika (97) Jeseníky a svou nadmořskou výškou (přibližně 700 m) překonává o dobrých 50 metrů výškovou hranici v ČR uvedenou ve Květeně (Tomšovic l. c.). Údaj je proto žádoucí ověřit.

Comment: This probably overlooked species has been recorded only from the north of Moravia (regarding the area of the Czech Republic). The oldest occurrence of this species was recorded from the Jeseníky Mts. in 1953 (Krkavec 1953).

D. Hlisnikovský

Ceratophyllum submersum L. [C3, C1]

- leg. P. Koutecký & Z. Mruzíková 10. VII. 2012 (herb. CBFS, herb. Zuzana Mruzíková)

Lokalita: (5772c) 74a. Vidnavsko-osoblažská pahorkatina, lesní tůně mezi obcemi Ostrá Hora a Koberno, 265 m n. m., WGS 84: N=50°13'49", E=17°42'41" [Vidnavsko-osoblažská upland, forest pools between municipalities Ostrá Hora and Koberno, 265 m a. s. l.].

Ekologie: Spolu se zástupci rodu *Callitriche*, *Lemna* a dalšími vodními rostlinami v tůňce. [In a pool together with species from *Callitriche* and *Lemna* genera].

- leg. D. Hlisnikovský & Z. Mruzíková 23. VII. 2012 (herb. FMM)

Lokalita: (5772d) 74a. Vidnavsko-osoblažská pahorkatina, Matějovice, rybník při státní hranici s Polskem, 0,6 km VJV od kostela v obci, 260 m n. m., WGS 84: N=50°14'03", E=17°45'33" [Vidnavsko-osoblažská upland, Matějovice, pond near the state border with Poland, 0.6 km ESE from the church in the village, 260 m a. s. l.].

Ekologie: Masově v revitalizovaném rybníce společně s *Lemna minor* a *Potamogeton natans* [Revitalized pond].

Krátký komentář k nálezu: Od vydání prvního dílu Květeny ČSR v roce 1988, kde je růžkatec bradavčitý zmiňován ze sedmi fytochorionů termofytika (Slavík et al. 1988), je v mnoha oblastech zaznamenávána expanze tohoto dříve kriticky ohroženého druhu. Dnes není výjimkou ani na severovýchodě ČR, avšak ze (74) Slezské pahorkatiny se nám nepodařilo vyhledat žádný starší údaj či položku.

Comment: This formerly critically endangered species became more expansive. This actual records are probably new for the Silesian upland.

Z. Mruzíková & D. Hlisnikovský

***Commelina communis* L.**

- leg. Z. Mruzíková & D. Hlisnikovský 24. VII. 2012 (herb. Zuzana Mruzíková, herb. FMM)

Lokalita: (5972a) 74b. Opavská pahorkatina, Krnov, nádraží Krnov-Cvilín, v kolejišti na nádraží před perónem, souvislý porost v délce cca 15 m, 330 m n. m., WGS 84: N=50°05'38", E=17°42'47" [Opavská upland, Krnov, the railway station Krnov-Cvilín, in the rail yard, 330 m a. s. l.].

Ekologie: Jeden z mála druhů přežívajících aplikaci herbicidních postřiků v kolejišti [Rail yard].

- leg. D. Hlisnikovský 1. IX. 2012 (herb. FMM)

Lokalita: (6275b) 83. Ostravská pánev, Ostrava-Hrabůvka, 1 km západně od vlakové stanice Ostrava-Kunčice, 240 m n. m., WGS 84: N=49°47'28", E=18°16'45" [Ostravská pánev basin, Ostrava-Hrabůvka city, 1 km W from the Ostrava-Kunčice train station, 240 m a. s. l.].

Ekologie: Pospolitě na 2 m² ve středu ne příliš zarostlé struskové haldy [On the slag heap with sparse cover of vegetation].

Krátký komentář k nálezu: Křížatka obecná je neofyt pocházející z Asie. Evropou se šíří od 19. století, v ČR je známa od r. 1940 (Jehlík 1998). Pěstuje se jako skalnička, nově se však množí nálezy zplanělých rostlin, zvláště v kolejištích. Z území Moravskoslezského kraje byla zdivočelá doložena z Ostravy-Vítkovic (1995 leg. B. Vrzák, OSM), z Ostravy-Přívozu: „*depa kolejových vozidel na hlavním nádraží*“ (2006 leg. L. Koloničný, det. Z. Prymusová, OSM) a z nádraží Opavy-východu: „*kolejiště ve vstupní části u bočního východu*“ (2004 leg. M. Frank, OP; 2011 leg. Z. Mruzíková, herb. Zuzana Mruzíková).

Comment: *Commelina* is the neophyte from Asia. In the Czech republic it is known since 1940. It is usually cultivated as a rock plant and widely dispersed along railwais.

Z. Mruzíková & D. Hlisnikovský

***Epipactis atrorubens* (Hoffm.) Besser [C3, C1]**

- not. M. Popelářová 6. VII. 2012

Lokalita: (6576b) 99a. Radhošťské Beskydy, Bílá-Konečná, okraj zpevněné lesní cesty z osady Konečná směrem do údolí Černé Ostravice, 565 m n. m., WGS 84: N=49°27'26", E=18°31'09", 1 kvetoucí rostlina (foto M. Popelářová) [Radhošťské Beskydy Mts., Bílá-

Konečná settlement, the edge of the forest path, from the settlement Konečná towards the valley Černá Ostravice].

Ekologie: Travnatá vegetace na zazemňujícím se šterkovém okraji lesní cesty [Grassy vegetation on the gravel edge of the forest path].

Krátký komentář k nálezu: Výrazně bazofilní kruštík tmavočervený se v oblasti Beskyd objevuje přirozeně velmi vzácně, a to vždy v počtu maximálně několika rostlin. Historické i recentní výskyty na území CHKO Beskydy blíže popisuje Dvorský (in Popelářová et al. 2011: 303).

Comment: The occurrence of the basiphilous native species in the Beskydy Mts. is rare and its populations are rather small. Historical and recent occurrences of this species were recorded by Dvorský (in Popelářová et al. 2011: 303).

M. Popelářová

***Laserpitium prutenicum* L. subsp. *prutenicum* [C3, C2]**

- leg. D. Hlisnikovský & Z. Mruzíková 23. VII. 2012 (herb. FMM)

Lokalita: (5771d) 74a. Vidnavsko-osoblažská pahorkatina, Dívčí Hrad, 50 m jižně od břehu rybníka Pitárno, 305 m n. m., WGS 84: N=50°14'30", E=17°37'19" [Vidnavsko-osoblažská upland, Dívčí Hrad village, 50 m S from the bank of the Pitárno pond, 305 m a. s. l.].

Ekologie: Donedávna sečená, střídavě vlhká louka svazu *Molinion* [Until recently mowed wet to mesic meadows of the alliance *Molinion*].

Krátký komentář k nálezu: Po (74) Slezské pahorkatině dříve poměrně široce rozšířený hladýš pruský (cf. Veselý 1954, Balátová-Tuláčková 1956, Vicherek 1959, Grulich 1997 aj.) byl v posledních dvaceti letech zaznamenán patrně pouze u Krásných Louček: například roku 2008 Z. Dočkalovou (AOPK ČR 2012) a u Třemešné v roce 2010 L. Burešem (AOPK ČR 2012). Na zmíněné lokalitě mezi obcemi Dívčí Hrad a Pitárno, jež je známa i výskytem *Carex hartmanii*, *Iris sibirica*, *Salix rosmarinifolia* či *Scorzonera humilis*, byli nalezeni tři rozkvétající jedinci hladýše pruského. Je pravděpodobné, že zde byl relativně pozdně kvetoucí hladýš přehlížen právě pro časnou seč lokality. Nyní je však vinou absence kosení ohrožen celý biotop, a to přinejmenším expanzí okolních rákosin.

Comment: The population of three plant individuals of the taxon was found in the locality known by occurrence of *Carex hartmanii*, *Iris sibirica*, *Salix rosmarinifolia* or *Scorzonera humilis*. *Laserpitium* was probably neglected on this locality because the meadows were usually mowed early in the season.

D. Hlisnikovský & Z. Mruzíková

***Limosella aquatica* L. [C4a, C2]**

- leg. D. Hlisnikovský & L. Jonák 1. XII. 2012 (herb. FMM)

Lokalita: (6476d) 99a. Radhošťské Beskydy, Staré Hamry, ústí Řečice do vodního díla Šance, 500 m n. m., WGS 84: N=49°30'42", E=18°26'45" [Radhošťské Beskydy Mts, Staré Hamry village, the mouth of the Řečice river into Šance dam].

Ekologie: Roztroušeně na bahnitých náplavech, při extrémně nízké vodní hladině v tomto roce [Moody alluvial sediments; at low water level in this year].

Krátký komentář k nálezu: Z oreofytika Beskyd nebyla blatěnka vodní doposud hlášena. V Květeně ČR (Křísa 2000) je z oreofytika zmiňována výhradně ze (91) Žďárských vrchů.

Comment: The first record of this species taken from oreophyticum Beskydy.

D. Hlisnikovský

Omphalodes scorpioides (Haenke) Schrank [C4a, C1]

- leg. D. Hlisnikovský & Z. Mruzíková 24. VII. 2012 (herb. FMM), teste M. Dančák

Lokalita: (5772c) 74a. Vidnavsko-osoblažská pahorkatina, Bohušov, hradní příkop cca 50 m východně středu zříceniny hradu Fulštejn, 255 m n. m., WGS 84: N=50°14'14", E=17°42'36" [Vidnavsko-osoblažská upland, Bohušov village, the moat, 50 m E from the center of the ruins of the Fulštejn castle, 255 m a. s. l.].

Ekologie: Nepříliš ruderalizované příkopové svahy s porosty svazu *Tilio-Acerion* [Castle ditch with slightly ruderalized vegetation of the alliance *Tilio-Acerion*].

Krátký komentář k nález: Revize publikovaného (Sedláčková & Plášek 2005) dokladu *Omphalodes scorpioides* z Branky u Opavy (1990 leg. M. Frank, OP) ukázala, že se ve skutečnosti jedná o fertilní, habituálně podobný druh *Myosotis sparsiflora* (2011 rev. D. Hlisnikovský). Literární záznamy dokumentují výskyt pupkovce v regionu: „zřícenina Fulštejn“ (Buchs 1912 in Duda 1949), „H. Osoblaha; zřícenina Fulštejn dosti hojně. Hlučín: Vinná hora, park v Kravařích,“ (Podpěra 1949) a „Osoblažsko: křovinatá stráž u Bohušova“ (Veselý 1954). Kravařský park recentně navštíven nebyl a na Vinné hoře u Hlučina (obě 74b. Opavská pahorkatina) se druh nepodařilo nalézt. Naproti tomu při letní návštěvě zříceniny Fulštejn byly v polostínu hradních příkop zaznamenány místy souvislé porosty jednoletých sterilních rostlin čeledi *Boraginaceae* s široce eliptickými vstřícnými listy (bez přítomnosti pozůstatků jarních lodyh).

Josef Duda (1951) zmiňuje doklad pupkovce pomněnkového v herbáři Slezského zemského muzea (OP) od Franze von Mückusche, a to z (75) Jesenického podhůří: „Pustá Polom (okr. Bílovec)“. Položku se nalézt nepodařilo a vzhledem ke známým okolnostem (cf. Danihelka 2011) původu leckterých Mückuschových sběrů vyvstává podezření, zda se též v tomto případě nejedná o podvrh. V Květeně ČR (Sutorý 2000) je však údaj od Pusté Polomi akceptován. Nejbližší známá lokalita pochází z okraje termofytika - fytochorionu (21b) Hornomoravský úval „Z u obce Střeň, listnatý les s dubem“ 1. IV. 1989 leg. P. Kusák (OLM). Comment: The species mentioned in Sedláčková & Plášek (2005) was revised as *Myosotis sparsiflora* (2011 rev. D. Hlisnikovský). Several sterile plants were found in this locality. The nearest site with occurrence of *Omphalodes scorpioides* is known from the Upper Moravian ravine (1989).

D. Hlisnikovský & Z. Mruzíková

Peucedanum oreoselinum (L.) Moench [C4a, A1]

- leg. Z. Mruzíková & D. Hlisnikovský 24. VII. 2012 (herb. Zuzana Mruzíková, herb. FMM)

Lokalita: (5771b) 74a. Vidnavsko-osoblažská pahorkatina, Pitárné, remízy v pšeničném poli asi 0,7 km SSZ od kostela v obci, WGS 84: N=50°15'12", E=17°35'48" a v okolí [Vidnavsko-osoblažská upland, Pitárné village, groves in the wheat field, 0.7 km NNW from the church in the village].

Ekologie: Převážně jižně exponované ekotony remízů v loukách a polích [Mostly S exposed ecotones of groves in meadows and fields].

Krátký komentář k nález: Druh byl považován v Moravskoslezském kraji za vyhynulý (cf. Sedláčková & Plášek 2005) a v současnosti se zde jedná o jedinou známou lokalitu. Z Osoblažska byl zaznamenán již Vicherkem (1962) a Šmardou (1963), avšak později jeho výskyt již nebyl potvrzen. Pravděpodobně se však jedná o tutéž lokalitu, jako uvádí Vicherek (1962). Několik rostlin bylo zaznamenáno na jednom z remízků už v červnu 2010 (foto Z. Mruzíková, rev. M. Dančák; Mruzíková 2011). Následně se v roce 2012 podařilo najít roztroušeně několik desítek rostlin i na okolních třech remízcích.

Comment: There were recorded several small populations of the species on the only one known locality in the Moravian-Silesian region after almost fifty years.

Z. Mruzíková & D. Hlisnikovský

***Pyrola rotundifolia* L. subsp. *rotundifolia* [C2 t, C2]**

- not. L. Nytra 24. VI. 2012, leg. et rev. L. Nytra & D. Hlisnikovský 2. IX. 2012 (herb. FMM)

Lokalita: (6177a) 83. Ostravská pánev, Petrovice u Karviné, výsypka chemické továrny naproti dnešní firmě Bekaert, 500 m západně od vlakové stanice Petrovice u Karviné, cca 245 m n. m., WGS 84: N=49°53'39", E=18°32'34".

Ekologie: Pozdně sukcesní stádium s náletovými dřevinami (převažuje *Betula pendula*, *Populus tremula*, *Corylus avellana*, vtroušeně *Tilia cordata*, *Salix caprea*, *Quercus robur*, *Sorbus aucuparia*, *Acer platanoides*, *A. pseudoplatanus*, *Cornus sanguinea* a další) na rozpadavém materiálu výsypky s neutrální půdní reakcí.

Krátký komentář k nálezu: Velikost populace byla odhadnuta na 500 jedinců, z toho cca 100 fertálních (foto L. Nytra) a to v kompaktním porostu na cca 20 m². Naleziště je ohrožováno erozí způsobenou freestyle cyklisty, černými skládkami a zakládáním ohnišť. Výskyt hruštičky okrouhlolisté ve fytochorionu Ostravské pánve je vůbec ojedinělý a patrně jediný recentní. Tato lokalita je známa J. Ruskovi od 2. pol. 20. stol. (K. Rusek in verb., 2012). Nejbližší historické lokality bývaly (na území ČR) ve čtvercích 6276 a 6277 (Slavík 2011; Hlisnikovský in verb.), soudobě se nejbližší (v ČR) vyskytuje až v (99a) Radhošťských Beskydech (Horní Lomná, čtverec 6477) (cf. Popelářová et al. 2011).

Comment: The population of approximately 500 plant individuals (100 fertile plants) was found on the locality disturbed by cyclists and camp fires.

L. Nytra

***Scleranthus polycarpus* L. [C3, A2]**

- leg. D. Hlisnikovský & Z. Mruzíková 24. VII. 2012 (herb. FMM, herb. Zuzana Mruzíková)

Lokalita: (5871b) 74a. Vidnavsko-osoblažská pahorkatina, Víno, 1,25 km jihozápadně rybníčku v téže obci, 380 m n. m., WGS 84: N=50°10'59", E=17°38'30" [Vidnavsko-osoblažská upland, Víno village, 1,25 km SW from the pond in the village, 380 m a. s. l].

Ekologie: Xerofilní krátkostébelný trávník svazu *Hyperico perforati-Scleranthion perennis* [Xerophilous short-grass grassland of the alliance *Hyperico perforati-Scleranthion perennis*].

Krátký komentář k nálezu: Chmerek mnohoplodý je z celé severní části Moravy (včetně Slezska) v Květeně ČR (Smejkal 1990) zmiňován výhradně z (84a) Beskydského podhůří, a to na základě následujících dokladů: „*Friedek: zerstreut*“, (1903 leg. G. Weeber, BRNU), „*Altstadt: mit Cerastium semidecandrum L. nicht selten. An der Ostrawitz u. Moravka*.“ (1925 leg. G. Weeber, BRNU) a „*Friedek*“ (1932 leg. G. Weeber, BRNU). V rámci Moravskoslezského kraje je však dnes domněle nezvěstný (Sedláčková & Plášek 2005) chmerek zaznamenán již Formánkem „... *dle Schierla na vesnické cestě v Rešově u Rymařova*.“ (Formánek 1887-1897) z (75) Jesenického podhůří. O století později, při přípravě příslušného dílu Květeny ČR (Smejkal 1990) byl pak tento chmerek sbírán Č. Deylem v rámci 28. floristického kurzu při Staré Vodě, kterážto náleží nikoli Budišovu nad Budišovkou, jak je psáno ve výsledcích (Hradílek et al. 1999), nýbrž pod Město Libavá (Olomoucký kraj). Lokalita o nadmořské výšce 550 - 600 m n. m. spadá na předěl fytochorionů oreofytika (98) Nízký Jeseník a mezofytika (75) Jesenické podhůří. Doklad (čítající pět rostlin) je deponován v OLM s popisem na schedě: „*Scleranthus polycarpus* L. ~~*Scleranthus verticillatus* Tausch; Oderské vrchy, Město Libavá, Stará voda; Písčítá loučka mimo silniční úvoz SSV od obce; leg. et det. Č. Deyl; 16. 7. 1989~~“. Absence revizního štítku naznačuje, že škrtnutí *S. verticillatus* bylo učiněno autorovou rukou při pozdějším taxonomickém přehodnocení sběru.

To však již nezabránilo tomu, aby se tento zde zcela nepravděpodobný (cf. Smejkal 1990) chmerek přeslenitý objevil ve výsledcích kurzu (Hradílek et al. 1999). Nejbližší lokality s výskytem *Scleranthus polycarpus* pochází z (73b) Hanušovické vrchoviny od obcí Bludov, Komňátka a Vikýřovice na Šumpersku – v letech 1993-2001 leg. Č. Deyl (OLM).

Na mírně ukloněném, jižně exponovaném svahu při obci Víno byl chmerek mnohoplodý objeven roztroušen v mnoha desítkách až několika málo stech jedincích, bez přítomnosti jiných příslušníků téhož rodu, a to v tisícové populaci již dříve zde známého druhu *Filago lutescens* (Z. Dočkalová 2001-2004 in AOPK ČR 2012).

Comment: The species was found in rich population of the species *Filago lutescens* without another species of genus *Scleranthus*. The finding is a new record in the subdistrict 74a. Vidnavsko-osoblažská upland. Earlier records are known as a literature data from the subdistrict 84a. Beskydy foothills, but these records are probably incorrect. The nearest localities come from the subdistrict 73b. Hanušovická highland.

D. Hlisnikovský & Z. Mruzíková

Sorghum cf. *halepense* (L.) Pers.

- not. Š. Cimalová 30. VII. 2012

Lokalita: (5972c) 74a. Vidnavsko-osoblažská pahorkatina, v pravobřežním meandru Pavlovického potoka, 500 m JV od Pavlovického rybníka II, 210 m n. m., WGS 84: N=50°18'12", E=17°43'11" [Vidnavsko-osoblažská upland, in the right-bank meander of the Pavlovický potok stream, 500 m SE from Pavlovický rybník II pond, 210 m a. s. l.].

Ekologie: vlhký okraj sklizeného obilného pole [Wet edge of harvested cereal field].

Krátký komentář k nálezu: zplanělý porost populace sterilních, zřejmě dříve pěstovaných rostlin (foto Š. Cimalová, B. Lojkásek). Z regionu Severní Moravy a Slezska byl taxon zaznamenán v Dětmovicích (83. Ostravská pánev, 30. IX. 1998, leg. M. Duda, CESK).

Comment: The rich population of sterile plants probably gone wild from the earlier cultivation was found on the edge of the cereal field.

Š. Cimalová

Zannichellia palustris L. [-, C2]

- leg. D. Hlisnikovský & Z. Mruzíková 24. VII. 2012 (herb. FMM)

Lokalita: (5772a) 74a. Vidnavsko-osoblažská pahorkatina, Karlov (místní část obce Bohušov), požární nádrž ve středu obce, 270 m n. m., WGS 84: N=50°15'03", E=17°40'46" [Vidnavsko-osoblažská upland, Karlov (part of Bohušov village), fire reservoir in the centre of the municipality, 270 m a. s. l.].

Ekologie: Nezřídka v osluněném litorálu jinak orobincem (*Typha latifolia*) značně zarostlého západního břehu nádrže [In the littoral with *Typha latifolia*, on the W bank of the fire reservoir].

Krátký komentář k nálezu: Byť nebyla šejdračka bahenní znovu zařazena mezi naše ohrožené druhy (cf. Grulich 2012), na severovýchodě ČR patří stále mezi druhy vzácné a mimo (83) Ostravskou pánev a (76) Moravskou bránu i výjimečné. Na Osoblažsku byl druh zaznamenán již v roce 2011 v rybníce Pitárno (leg. Z. Mruzíková, herb. Zuzana Mruzíková; Mruzíková 2011) a pro tento fytogeografický podokres se s ohledem na data z Květeny ČR (Kaplan 2010) jedná o prvnález(y).

Comment: *Zannichellia* is not mentioned recently in a list of endangered species of Czech Republic, but in NE part of state is still rare. This is the second locality in the Osoblažsko region (the first finding of the species was in 2011 in Pitárno pond between Pitárné and Dívčí Hrad villages) and according to Kaplan (2010) is new for 74a. Vidnavsko-osoblažská upland.

D. Hlisnikovský & Z. Mruzíková

Poděkování: Terenní výzkum Lukáše Nytry byl finančně podpořen grantem IGA MENDELU TP 4/2012.

Literatura / References

- AOPK ČR (2012): Nálezová databáze ochrany přírody. [on-line databáze; portal.nature.cz]. [cit. 10. 10. 2012]
- Balátová-Tuláčková E. (1956): Příspěvek k typologii luk Slezska I. Úvalenské louky. – Přírod. Sborn. Ostrav. Kraje, Ostrava 17: 87-117.
- Danihelka J. (2011): Kruhatka Matthiolo (Cortusa matthioli) v Sudetech aneb anti-Hendrych. – Zpr. Čes. Bot. Společ. 46: 251–263.
- Danihelka J., Chrtek J. jr. & Kaplan Z. (2012): Checklist of vascular plants of the Czech Republic. – Preslia 84: 647–811.
- Danihelka J., Petřík P. & Wild J. [eds] (2009): Databanka flóry České republiky. – URL: <http://florabase.cz/databanka/> [cit. 10. 10. 2012]
- Duda J. (1949): Příspěvek ke květeně Slezska. – Přírod. Sborn. Ostrav. Kraje, Opava 10: 27-51.
– (1951): První opavský botanik. – Přírod. Sborn. Ostrav. Kraje, Opava 12: 178–189.
- Faltysová H. & Faltys V. (2009): – In: Hadinec J. & Lustyk P. [eds]: Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. VIII. – Zprávy Čes. Bot. Společ. 44: 206.
- Formánek E. (1887–1897): Květena Moravy a rakouského Slezska. 1–2. – Brno & Praha.
- Grulich V. (1997): *Laserpitium* L. - hladýš. – In: Slavík B. [ed.]: Květena České republiky. Vol. 5. Academia, Praha, 376-381.
– (2012): Red List of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. – Preslia 84: 631–645.
- Hradílek Z., Sedláčková M., Skalický V. & Trávníček B. (1999): Materiály ke květeně Nízkého Jeseníku a přilehlých území. Floristický kurz ČSBS v Bruntále (1989) /uskuteč. 8.-15.7.1989/. – Sagittaria, Olomouc.
- Jehlík V. [ed.] (1998): Cizí expanzivní plevely České republiky a Slovenské republiky. Academia, Praha.
- Kaplan Z. (2010): Zannichelliaceae Dumort. - šejdračkovité. – In: Štěpánková J., Chrtek J. jun. & Kaplan Z. [eds]: Květena České republiky. Vol. 8. Academia, Praha, 384-387.
- Krkavec F. (1953). Příspěvek k poznání fytosociologických poměrů řeky Moravice. – Přírod. Sborn. Ostrav. Kraje, Opava 14: 422-427.
- Křísa B. (2000): *Limosella* L. - blatěnka – In: Slavík B. [ed.]: Květena České republiky. Vol. 6. Academia, Praha, 318-320.
- Kubát K., Hroudka L., Chrtek J. jr., Kaplan Z., Kirschner J., Štěpánek J. & Zázvorka J. [eds] (2002): Klíč ke květeně České republiky. Academia, Praha.
- Kučera J., Váňa J. & Hradílek Z. (2012): Bryophyte flora of the Czech Republic: updated checklist and Red List and a brief analysis. – Preslia 84: 813–850.
- Mruzíková Z. (2011): Floristická studie Osoblažského výběžku. Ms. – Diplomová práce. Depon in: Univerzita Hradec Králové.
- Plášek V. (2001): *Orthodicranum tauricum* (Sapeg.) Z. Smirn. (Bryophyta) in the Czech Republic – distribution and ecology. – Čas. Slez. Muz. Opava (A), 50: 97-104.
- Podpěra J. (1949): Jak proniká teplobytná květena do údolí jesenických a beskydských. – Přírod. Sborn. Ostrav. Kraje, Opava 10: 81-95.
- Popelářová M., Hlisnikovský D., Koutecký P., Dančák M., Tkáčiková J., Vašut R. J., Vymazalová M., Dvorský M., Lustyk P. & Ohryzková L. (2011): Rozšíření vybraných taxonů cévnatých rostlin v CHKO Beskydy a blízkém okolí (Výsledky mapování flóry z let 2006-2009). – Zprávy Čes. Bot. Společ. 46: 277-358.
- Sedláčková M. & Plášek V. [eds] (2005): Červený seznam cévnatých rostlin Moravskoslezského kraje (2005). – Čas. Slez. Muz. Opava (A) 54: 97-120.
- Slavík B. (2011): Fytokartografické syntézy ČSR/ČR 1. - 4. (1986-2011) Botanický ústav AV ČR, v. v. i. Mapa dostupná na: www.portal.nature.cz - karta druhu *Pyrola rotundifolia*. [cit. 28. 11. 2012]
- Slavík B., Husák Š., & Hejný S. (1988): Ceratophyllaceae S. F. Gray - růžkatcovité – In: Hejný S. & Slavík B. [eds]: Květena České socialistické republiky. Vol. 1. Academia, Praha, 363-365.
- Smejkal M. (1990): *Scleranthus* L. - chmerek. – In: Hejný S. & Slavík B. [eds]: Květena České republiky. Vol. 2. Academia, Praha, 95-100.
- Stebel A., Virchenko V. M., Plášek V., Ochyra R. & Bednarek-Ochyra H. (2012): Range extension of *Orthodicranum tauricum* (Bryophyta, Dicranaceae) in central-east Europe. – Polish Botanical Journal 57(1): 119–128.
- Sutorý K. (2000): *Omphalodes* Mill. - pupkovec – In: Slavík B. [ed.]: Květena České republiky. Vol. 6. Academia, Praha, 239-242.
- Šmarda J. (1963): Rozšíření xerothermních rostlin na Moravě a ve Slezsku. – Geografický ústav ČSAV, Brno.

- Tomšovic P. (1992): *Cardamine pratensis* agg. – In: Hejný S. & Slavík B. [eds]: Květena České republiky. Vol. 3. Academia, Praha, 93-98.
- Veselý J. (1954): Příspěvek ke květeně Osoblažska. – Přírod. Sborn. Ostrav. Kraje, Opava 15: 66-76.
- Vicherek J. (1959): Poznámky ke květeně Slezska I. – Přírodovědný časopis slezský, Opava 20: 227-230.
- (1962): Poznámky ke květeně Slezska II. – Přírodovědný časopis slezský, Opava 23: 443-446.

Contributors' addresses: Vítězslav Plášek, Šárka Cimalová & Kateřina Filipová, Dept. of Biology & Ecology, Faculty of Science, University of Ostrava, Chittussiho 10, 710 00 Ostrava, Czech Republic, e-mail: vitezslav.plasek@osu.cz; sarka.cimalova@osu.cz
David Hlisnikovský, Sadová 605, 738 01 Frýdek-Místek, Czech Republic, e-mail: david.hlisnikovsky@email.cz
Zuzana Mruzíková, Dept. of Botany, Faculty of Science, University of South Bohemia, Na Zlaté stoce 1, 370 05 České Budějovice, Czech Republic, e-mail: mruzikova@seznam.cz
Marie Popelářová, Administration of PLA Beskydy, Nádražní 36, 756 61 Rožnov pod Radhoštěm, Czech Republic, e-mail: marie.popelarova@nature.cz
Lukáš Nytra, Dept. of Zoology, Fisheries, Hydrobiology & Apiculture, Faculty of Agronomy, Mendel University in Brno, Zemědělská 1, 613 00 Brno, Czech Republic, e-mail: nytra.lu@seznam.cz